

Eseu argumentativ despre personajele dintr-un basm cult studiat

Scrive un eseu argumentativ, de 2 -3 pagini, despre personajele dintr-un basm cult studiat, pornind de la ideile exprimate in urmatoarea afirmatie critica: "Basmul e un gen vast. [...] Caracteristica lui e ca eroii nu sunt numai oameni, ci si anume fiinte himerice, animale... Fiintele neomenesti din basm au psihologia lor misterioasa. Ele comunica cu omul, dar nu sunt oameni.

Cand dintr-o naratiune lipsesc acesti eroi himerici, n-avem de-a face cu basmul." (George Calinescu, Estetica basmului)

Basmul este o naratiune deliberat fantastica, definita ca specie a genului epic din literatura populara sau culta, care prezinta confruntarea dintre doua categorii opuse - Binele si Raul -, simbolizate prin personaje pozitive si negative. Din aceasta confruntare, Binele iese invingator, deoarece basmul propune modele de conduita, idealuri pretuite de omul din popor. Din literatura populara, specia a trecut si in literatura culta, basmul cult exprimand viziunea artistica a unui singur creator. Daca la origine aceasta creatie literara se comunica nemijlocit, prin viu grai, in literatura culta oralitatea stilului este rezultatul procesului de elaborare artistica ilustrand conceptia unui singur creator.

Ion Creanga, unul dintre scriitorii care s-au impus in literatura romana prin originalitatea stilului, a lasat posteritatii o opera variata, aducand in literatura culta farmecul si spontaneitatea literaturii populare. Povestea lui Harap-Alb, considerata "sinteza a basmului romanesc" (Nicolae Ciobanu), se dezvolta pe un tipar narativ traditional, particularizat prin interventiile autorului cult, care supune materialul epic unui proces de transformare in functie de propriile structuri mentale si de propriile conceptii.

Particularitatile esentiale ale basmului cult apar la nivelul modalitatilor nararii (dialogul dobandeste pondere in cadrul naratiunii, naratorul obiectiv devine adesea complice al cititorului, renuntand la relatarea impersonala), la nivelul tiparului narativ (prin multiplicarea numarului de probe pe care trebuie sa le parcurga eroul in procesul maturizarii sale) si la nivelul personajelor (care sunt investite cu o psihologie aparte, fiind caracterizate complex si devenind, prin aceasta, memorabile). in basmul cult, mai mult decat in basmul popular "fiintele neomenesti... au psihologia lor misterioasa." Povestea lui Harap - Alb propune cititorului o serie larga de eroi "himerici", care apar in actiune in momente esentiale.

Personajul este una dintre instantele narrative esentiale ale textului epic. Este o individualitate (persoana) infatisata dupa realitate sau rod al fictiunii, care apare intr-o opera epica sau dramatica, fiind integrata - prin intermediul limbajului - in sistemul de interactiuni al textului literar. Personajul poate fi definit printr-o multitudine de perspective: cea morala (raportul dintre individ si colectivitate), ontica sau filozofica (raportul dintre om si univers) si estetica (raportul dintre realitate si conventia literara). Cand se afla in centrul actiunii si polarizeaza atat atentia, cat si afectivitatea

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

cititorului, el devine erou.

in basme, personajele "nu sunt numai oameni, ci si anumite fiinte himerice, animale, dar acestea sunt simple masti pentru felurite tipuri de indivizi." (G. Calineascu)

Personajele din basm sunt "fiinte de hartie", cum le numea Roland Barthes. Traiesc numai in lumea fictiunii, nu au consistenta, dar mimeaza realitatea si uneori "concureaza starea civila". Alteori nu au nicio legatura cu realitatea, sau e doar o legatura simbolica, bazata pe o idee - zmeii.

Clasificarea personajelor, in orice tip de proza, se poate face dupa diverse criterii, care vizeaza implicarea in actiune, categoria estetica reprezentata, caracteristicile fizice si morale, rolul in schema narativa etc. Astfel, se poate vorbi despre: personaj pozitiv / negativ, real / fabulos, principal / secundar / episodic, protagonist / antagonist, functional / de fundal, plat / rotund, bidimensional / tridimensional etc. Referindu-se numai la personajele de poveste, Vladimir Propp, in Morfologia basmului, identifica sapte tipuri principale: raufacatorul, donatorul / furnizorul, ajutorul, fata de imparat (personajul cautat) si tatal ei, trimitatorul, eroul, falsul erou. intr-un basm, nu este obligatoriu sa apara toti acesti actanti, iar un actor poate insuma doua - trei roluri. Daca avem in vedere aceasta clasificare, in Povestea lui Harap - Alb apar: eroul (Harap - Alb), raufacatorul / trimitatorul (Spanul), ajutorul - calul, personajele hiperbolizate, albinele, furnicile, donatorul - Sfanta Duminica, falsii eroi - fratii. La aceasta schema se adauga fata imparatului Ros si tatal ei.

Harap - Alb este personajul principal al basmului, functional, pozitiv, protagonist si eponim. Numele lui are rezonanta oximoronica, imbinand contrariile (harap care, in sens larg, inseamna "negru", poate face trimitere a ideea de rob, in timp ce alb se asociaza cu ideea de stapan). Este un erou atipic, deoarece reuneste calitati si defecte, spre deosebire de prototipul folcloric. Este un personaj real si nu fabulos, nu are calitati supranaturale, fiind considerat de George Calinescu un flacau de la tara, datorita mentalitatii sale. in termenii lui E. M. Forster este un personaj rotund si nu plat, desi se manifesta in toate secventele narrative aparent la fel, dar suportand, in fond, procesul initierii.

Aparitia defectelor este inovatia adusa de basmul cult prototipului folcloric. Harap - Alb este naiv, lasandu-se pacalit de Span, neputincios, intrucat nu poate trece de proba padurii - labirint si nu respecta porunca tatalui sau, ceea ce va conduce la sanctiunea in planul probelor, care se multiplica. Printre calitati se remarca bunatatea, sociabilitatea, onestitatea si demnitatea. Acestea il particularizeaza din punct de vedere moral, detasandu-l de modelul folcloric. Portretul eroului se defineste treptat, prin caracterizare directa (facuta de narator) si prin caracterizare indirecta, din care se desprind cele mai multe trasaturi (eroul participa la numeroase probe initiatice).

in categoria antagonistilor se inscriu atat personaje umane, cat si nonumane. Spanul este primul antagonist. El modifica destinul craisorului, aducandu-l la conditia omului obisnuit. Ca sluga a Spanului, fiul de crai invata umilinta si dobandeste intelepciune. si in cazul acestui personaj, basmul cult se indeparteaza de modelul folcloric. Spanul nu este numai un personaj negativ, secundar, ci are un rol esential in initierea eroului, dobandind statut de pedagog neindurator. S-a propus si interpretarea potrivit careia Spanul este un alter ego al eroului, o imagine a sinelui

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

negativ, purificata prin probele initatice. intre antagonistii umani ai eroului se incadreaza si imparatul Ros, a carui duritate il invata pe novice sa nu astepte indurare si mila de la nimeni.

in categoria antagonistilor nonumani se inscriu Ursul Cerbul. Animale cu functie magica, Ursul si Cerbul reprezinta simbolic etape ale maturizarii: confruntarea cu ursul inseamna maturizarea fizica, dobandirea fortei primare, iar confruntarea cu Cerbul inseamna maturizarea vointei, a spiritului, deoarece Harap - Alb reuseste, de aceasta data, sa-si domine instinctele, ascultand sfatul Sfintei Duminici.

O categorie aparte in basmul analizat o reprezinta personajele care ar putea fi numite "de tranzitie", reunind atat caracteristici umane, cat si nonumane, prin puterile pe care le posedea. Este interesant de remarcat ca unele personaje cu aspect uman, chiar banal - Sfanta Duminica, Spanul - isi dezvaluie puterile neobisnuite in imprejurari critice. Astfel, Sfanta Duminica rosteste profetia ca mezinul craiului va ajunge imparat dupa ce este miluita cu un banut si dispare intr-un nor misterios, ceea ce informeaza asupra puterilor ei supranaturale. Spanul, la randul sau, se incadreaza in categoria personajelor umane prin aparenta, dar profund degradate prin esenta. Aceste caracteristici particulare sunt ilustrate cel mai bine de personajele auxiliare care il insotesc pe Harap - Alb la curtea imparatului Ros.

Uriasii care il insotesc pe Harap-Alb sunt puternic umanizati, atat sub aspect fizionomic, cat si sub aspect psihologic. Portretele lor se alcatuiesc prin trimitere la fiinta umana - "schimonositura de om", "pocitanie de om", "dihanie de om", "namila de om", "aratare de om". Desi sunt puternic caricaturizati, uriasii nu isi pierd trasaturile umane - Gerila se cearta cu insotitorii nemultumiti de caldura pe care a facut-o in casa si "tranteste o bruma pe pereti" care ii contrariaza pe ceilalti. Gerila, Flamanzila si Setila sunt expresia alegorica a unora dintre impulsurile apartinand instinctului de aparare si de conservare ale fiintei umane. Actiunile lor se inscriu, de altfel, in sfera realitatii mai mult decat in sfera supranaturalului.

Ochila si Pasari-Lati-Lungila apartin preponderent tipologiei fabulos-mitice. Simturile lor exagerate se circumscriu sferei cunoasterii. Singurele personaje auxiliare care amintesc de basmele populare sunt calul, albinele, furnicile, personificate si dobandind calitati supranaturale. Avand in vedere caracteristicile personajelor, se poate spune ca in basmul cult fantasticul este puternic antropomorfizat (umanizat). Calul cel nazdravan, de exemplu, este "nu numai un mijloc de locomotie, ci si o inteligenta exceptionala, avand grai" (George Calinescu). "Psihologia misterioasa" a acestui personaj animalier se vadeste in mai multe circumstante: cand mezinul craiului alege calul dupa sfatul Sfintei Duminici, loveste martoaga care se apropie de jeratic cu fraud de trei ori. Cand calul isi dezvaluie esenta, se razbuna, purtandu-l pe stapan pana la nori, pana la soare si pana la luna.

Este un semn de acceptare ca stapan a mezinului, dar si dorinta de a-i arata acestuia ca are o putere iesita din comun: "Ei, stapan, cum ti se pare? Gandit-ai vreodata c-ai sa ajungi soarele cu picioarele, luna cu mana si prin nouri sa cauti cununa?" La fel, dupa intoarcerea de la curtea imparatului Ros calul nu face apel la puterile sale supranaturale decat in ultima instanta, cand il

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

---

omoara pe Span, aruncandu-l din inaltul cerului. incheindu-se sirul incercarilor initiatice carora eroul este merit a le face fata, acum calul nazdravan are dreptul de a interveni, extirpand definitiv raul intruchipat de omul span.

Basmul cult propune o diversitate de personaje care pot fi clasificate dupa diferite criterii. Particularitatile lor cele mai interesante sunt umanizarea, iesirea din norma, complexitatea. Prin toate caracteristicile, aceste personaje devin memorabile si sustin o trasatura esentiala a acestei specii, deoarece, "cand dintr-o naratiune lipsesc acesti eroi himerici, n-avem de-a face cu basmul." (George Calinescu, Estetica basmului)